

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN PALAUTE TAIDEYLIOPISTOLLE SYKSYLLÄ 2014

1. YLIOPISTON TEHTÄVÄ, PROFILI JA PAINOALAT

Taideyliopiston ensimmäisen toimintavuoden tärkeimpiin tapahtumiin kuului vuosien 2014-2016 strategian valmistelu, jonka yliopiston hallitus hyväksyi loppuvuodesta 2013. Yliopiston toimintaa ohjaavat neljä strategista tavoitetta, jotka ovat innostava oppiminen, tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan ympäristö, liikkuvuus ja yhteistyö, kansainvälisyys sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen.

Strategiset tavoitteet vastaavat varsin hyvin niihin odotuksiin, joita Taideyliopiston perustamiseen liittyi. Sen sijaan yliopistosta ulospäin näkyvät konkreettiset toimenpiteet ovat toistaiseksi olleet vähäisiä ottaen huomioon merkittävät taloudelliset lisäpanostukset.

Taideyliopiston on tarkoitus seurata säännöllisesti toimenpiteiden etenemistä ja jatkaa akatemioiden tarkempien toimenpidesuunnitelmien pohjalta strategisten seurantaindikaattorien valmistelua. Ministeriö pitää tärkeänä, että strategiset tavoitteet viedään nopeasti konkreettisiin toimenpiteisiin siten, että henkilökunta ja opiskelijat sitoutetaan näihin. Tärkeässä roolissa ovat akatemioiden väliset uudenlaiset rakenteet ja toimintatavat sekä aktiivinen yhteistyö sidosryhmien kanssa.

Yliopiston tulee edistää edustamiensa alojen ja yksilöiden valmiuksien ohella toiminnallaan laajemmin suomalaisen kulttuurin, yhteiskunnan ja elinkeinoelämän monipuolistumista ja uudistumista. Taideyliopisto on ainutlaatuinen yliopistokokonaisuus, jonka toiminnan lisäarvon vahvistamiseksi olisi jatkossakin haettava kansainvälisiä kokemuksia esimerkiksi jo kokeillun Advisory Boardin muodossa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö näkee keskeisimpänä kehittämistarpeena Taideyliopiston kehittämisen yhdeksi kokonaisuudeksi, jossa alojen välinen vuorovaikutus vahvistaa vapaita taiteita ja luo pohjaa myös uudennaiselle luovalle taloudelle ja kulttuurille.

Taidealoilla yhteistyötä erityisesti Aalto-yliopiston ja muiden taidealan koulutusta antavien korkeakoulujen kanssa tulee tiivistää koulutuksen, tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan laadun ja vaikuttavuuden lisäämiseksi. Yhteistyön syventämistä edesauttaisivat esimerkiksi yhteiset rakenteet, toiminta-alustat sekä koulutus- ja tohtoriohjelmat.

2. PERUSTEHTÄVÄT

2.1 KOULUTUS

Yliopistossa suoritettujen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen määrät ovat hieman sovittua alemmalla tasolla. Vähintään 55 opintopistettä vuodessa suorittavien opiskelijoiden osuus on hyvällä tasolla verrattuna valtakunnalliseen keskiarvoon. Kandipalautteen perusteella vuorovaikutukseen opetushenkilökunnan kanssa oltiin selkeästi tyytyväisempiä

kuin yliopistoissa keskimäärin. Opiskelijat pitävät opetuksen laatua hyvänä ja katsovat, että koulutus on lisännyt osaamista odotuksien mukaisesti. Yliopiston tulee kuitenkin kiinnittää huomiota opiskelijoidensa hyvinvoinnin parantamiseen.

Taideyliopiston yhtenä strategisena tavoitteena on kehittää innostavaa oppimisen, tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan ympäristöä. Toimenpiteet, joilla uudistetaan opetussuunnitelmia, vahvistetaan akatemioiden perustoimintoja ja keskinäistä yhteistyötä sekä mahdollistetaan opiskelijoiden liikkuvuus, tukevat koulutuksen laadun kehittämistä ja strategisen tavoitteen saavuttamista.

2.2 TUTKIMUS

Suoritetuissa tohtoritutkinnoissa määrällinen tavoite on saavutettu. Kilpailtu tutkimusrahoitus jäi asetetusta tavoitteesta melko paljon. Taideyliopiston keskeinen strateginen tavoite on tutkimusyhteistyön ja julkaisutoiminnan kehittäminen. Tavoitteen tukemiseksi tutkimuksen tukipalvelujen yhdistämistä selvitetään ja Taideyliopistoon palkataan tutkimusrahoituskoordinaattori. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että tutkimuksen tukipalvelujen yhdistämisestä olisi tarpeen tehdä pikaisesti päätöksiä.

Taideyliopiston strategiset kärkihankkeet tukevat erityisesti opetus- ja tutkimushenkilökunnan kehittämistä. Tutkijanurajärjestelmä on vasta kehitteillä. Osana henkilöstöstrategiaa ja -politiikkaa aloitetaan vuoden 2014 aikana opetus- ja tutkimushenkilöstön uramallin valmistelu. Tavoitteina on uusien professuurien perustaminen painoaloille (perustoiminnan vahvistaminen) ja vierailijaprofessuurien lisääminen.

Akatemioiden väliseen tohtorikoulutukseen ja tutkimukseen liittyvä yhteistyö on yliopiston raportoinnin mukaan vasta alkamassa, mitä ministeriö pitää huolestuttavana. Tutkijanurarakenteen kehittämisen näkökulmasta tärkeää on löytää strategian pohjalta tasapaino ensimmäiselle ja muille portaille sijoittuvien kesken. Yliopiston tulee edelleen kehittää tohtorintutkinnon jälkeistä tutkijanuraa.

3. JOHTAMINEN, TALOUS JA RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN

Yliopiston ensimmäistä toimintavuotta on leimannut toimintarakenteiden ja -kulttuurin vakiinnuttaminen, mihin on sisältänyt johtamiskäytänteiden kehittäminen, palveluorganisaation rakentaminen ja keskeisten henkilöstövalintojen tekeminen. Yliopiston tulee huolehtia siitä, että akatemioiden ei synnytetä pysyviä päällekkäisiä rakenteita ja olemassa olevat päällekkäisyydet puretaan.

Yhteisten palvelutoimintojen kehittäminen on vielä alkuvaiheessa. Kirjaston, aikuiskoulutuksen, tutkimus- ja julkaisutoiminnan palveluiden ja kansainvälisten palveluiden organisoimisesta tehdään selvitys kevään 2014 aikana. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että palvelutoiminnoista päätettäessä tulee ottaa huomioon muiden pääkaupunkiseudun korkeakoulujen tarjoamat yhteistyömahdollisuudet.

Taideyliopiston määräaikaisten työsuhteiden sekä tuntiopettajien määrä poikkeaa merkittävästi muista yliopistoista, mikä on perusteltua opetustarjonnan ja taiteen eri suuntausten monipuolisen edustuksen näkökulmasta. Osana

henkilöstöstrategiaa ja -politiikkaa on vuoden 2014 aikana tarkoitus aloittaa opetus- ja tutkimushenkilöstön uromallin valmistelu. Ministeriö katsoo, että tämä tarjoaa mahdollisuuden luoda koko ylipiston yhtenäinen henkilöstöpolitiikka, joka osaltaan yhtenäistää akatemioiden toimintaa ja tukee pitkäjänteistä kehittämistä. Uusien professuurien perustamisen yhteydessä on huolehdittava opettaja- ja tutkimushenkilökuntarakenteen tasapainoisesta kehittämisestä. Uudistusprosessista huolimatta työhyvinvoinnissa yliopistojen välisessä vertailussa Taideyliopisto saavutti hyvän tuloksen.

Ministeriö katsoo, että hyvien käytänteiden levittämisestä on huolehdittava koko yliopistoyhteisön sisällä. OKM pitää tärkeänä, että yliopiston yhteisen laadunvarmistusjärjestelmän kehittäminen on käynnistetty ja laatu- ja kulttuurin luomiseen panostetaan.

Tulos oli 6,8 % kokonaistuotoista ja sitä voidaan pitää erinomaisena. Tulos ilman sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoja oli 3,8 % ja on siten myös hyvällä tasolla.

Taideyliopiston suunniteltua hitaampi organisoituminen on näkynyt rekrytointien ja hankintapäätösten viivästymisinä, mikä osaltaan on vaikuttanut siihen, että taideyliopiston ylijäämä (4,9 M?) vuodelta 2013 on yli kaksi kertaa yliopiston hallituksen tavoittelemaa tasoa korkeampi. Raportoinnista ei käy ilmi, onko yliopistolla pitkäjänteinen henkilöstö- ja investointisuunnitelma, jota voitaisiin pitää perusteltuna tilanteessa, jossa rahoituksen taso kasvaa merkittävästi.

Yliopisto on toteuttanut vuonna 2013 Sibelius-Akatemian ja Kuvataideakatemian lahjoitusten ja testamenttivarojen osalta uudelleen järjestelyjä, jotka eivät ole kuitenkaan vaikuttaneet yliopiston taloudelliseen tulokseen. Yliopisto on tunnistanut toiminnan erityistarpeista seuraavat toimitilojen taloudelliset riskit.

Omavaraisuusaste (87,5 %) ja maksuvalmius (QR=1,87 %) ovat erinomaisella tasolla. Kilpailtu tutkimusrahoitus suhteessa kokonaisrahoitukseen oli 1,3 % (tavoite 2016 on 2 %). Elinkeinotoiminta on tappiollista, mikä ei ole pitkällä aikavälillä mahdollista. Yliopiston tulee laatia suunnitelma, jolla elinkeinotoiminta saadaan kannattavaksi.

Yliopiston on varauduttava siihen, että julkiseen talouteen kohdistuvien paineiden seurauksena valtion rahoitukseen ei ole odotettavissa lähivuosina merkittäviä määrärahalisäyksiä. Yliopiston toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeistä on toimintaan osoitettavan laskennallisen perusrahoituksen taso. Yliopiston suhteellisessa asemassa valtion rahoituksen saajana vuodesta 2014 vuoteen 2015 ei ole tapahtunut olennaista muutosta koulutuksen ja tutkimuksen perusteella määräytyvissä perusrahoituksen laskentakriteereissä. Taideyliopiston kehittämiselle antaa poikkeuksellisen hyvät mahdollisuudet yliopistolle kohdennettu lisärahoitus, joka muodosti vuonna 2013 lähes 16 prosenttia ilman arvonlisäverokompensaatiota lasketusta yliopiston valtion rahoituksesta. Lisärahoituksen lisääntyessä vielä vuosina 2015 ja 2016, nousee tämä osuus noin 25 prosenttiin.

Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen rahoitusväline ja Suomen Akatemian kautta kilpailtuna rahoituksena tapahtuva profiloitumisen vahvistamisen lisäpanostus avaavat yliopistoille uusia rahoitusmahdollisuuksia.

4. RAPORTOINTIA EDELLYTTÄVÄT JATKOTOIMET

Yliopistoa pyydetään raportoimaan 16.3.2015 mennessä kauden 2013-2016 sopimuksessa määriteltyjen keskeisten kehittämistoimenpiteiden etenemisestä, yliopistolle kohdennetun lisärahoituksen aiemmista ja lähivuosille suunnitelluista käyttökohteista sekä näiden vaikuttavuudesta. Lisäksi yliopiston tulee raportoida toimenpiteistään elinkeinotoiminnan kannattavuuden parantamiseksi.

LIITTEET

- Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen palaute yliopistoille syksyllä 2014
- Katsaus yliopistojen talouteen ja henkilöstöön
- Yliopistojen koulutusalojen asemoituminen valtakunnallisessa kokonaisuudessa
- Yliopistotutkimuksen vaikuttavuus ja tuottavuus päätieteenaloittain 2010-luvun alussa
- Kandipalautteen tulokset syksy 2013 ja kevät 2014

Taideyliopiston määrälliset tavoitteet kaudelle 2013-2016

	Toteutuma			Keskiarvo	OPM/sov. tavoite	Tavoitteen tot.-% 2013		Tot. muutos-% 2012-2013	
	2011	2012	2013	2011-2013	2013-2016	YO	Valtak.	YO	Valtak.
Ylemmät korkeakoulututkinnot									
Musiikkialan koulutus	144	164	144	151	150	96 %	96 %	-12 %	-12 %
Teatteri- ja tanssialan koulutus	52	65	54	57	55	98 %	90 %	-17 %	-17 %
Kuvataidealan koulutus	47	29	33	36	38	87 %	87 %	14 %	14 %
Yhteensä	243	258	231	244	243	95 %	96 %	-10 %	4 %
Tohtorin tutkinnot	11	13	16	13	16	100 %	105 %	23 %	5 %
Alemmat korkeakoulututkinnot	201	169	161	177	180	89 %	92 %	-5 %	0 %
Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä	196	199	224	206	200	112 %	114 %	13 %	6 %
Suomesta lähteneiden tai Suomeen saapuneiden vaihto-opiskelijoiden määrä (vaihdon kesto yli 3 kk)	152	178	174	168	200	87 %	90 %	-2 %	0 %

Tunnuslukutavoitteet	Toteutuma			Keskiarvo	OPM/sov. tavoite	Tavoitteen tot.-% 2013		13 toteuman suhde 11-13 keskiarvoon	
	2011	2012	2013	2011-2013	2016	YO	Valtak.	YO	Valtak.
Tohtoritutkinnot / tutkijanuravaihe IV henkilötyövuodet	0,25	0,32	0,37	0,31	0,40	92 %	91 %	118 %	103 %
Vähintään 55 op. suorittaneiden osuus	20,8	30,1	33,6	28,2	30,0	112 %	89 %	119 %	105 %
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,27	0,34			0,35				
Kilpailtu tutkimusrahoitus / kokonaisrahoitus	1,2	1,8	1,3	1,5	2,0	67 %	90 %	92 %	101 %
Ylemmät korkeakoulututkinnot / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,68	0,70	0,60	0,66	0,70	85 %	90 %	90 %	106 %
Opettajien ja tutkijoiden kv-liikkuvuus (väh. 1 vko) / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,27	0,27	0,26	0,27	0,30	88 %	91 %	98 %	101 %